

ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ

Στάθης Ψύλλος

Οι τρεις βασικοί κλάδοι της φιλοσοφίας

Μεταφυσική: τι υπάρχει;

Γνωσιολογία: τι είναι η γνώση;

Ηθική: τι είναι το αγαθό (καλό);

Περί φιλοσοφικής μεθοδολογίας

Η ανάλυση ενός φιλοσοφικού προβλήματος

Εννοιολογική ανάλυση (προσπάθεια διασάφησης του νοήματος του προβλήματος έτσι ώστε να διευκολυνθεί η επίλυσή του αλλά και, εν πολλοίς η a priori διερεύνησή του).

Προσπάθεια διασάφησης και επίλυσής του σε συνεργασία με την εκάστοτε επιστημονική γνώση.

Μεταφυσική.

Η αριστοτελική διάσταση: η μελέτη του όντος ως ον. Ποια είναι η βασική δομή του κόσμου. Τι είδους όντα υπάρχουν; Ποιες είναι οι βασικές κατηγορίες συγκρότησης και σύλληψης του κόσμου;

Γιατί αυτά τα ερωτήματα είναι διαφορετικά από τα εκάστοτε συναφή ερωτήματα τα οποία θέτουν οι επιστήμες;

Παραδείγματα

1. *Αριθμοί.* Τι είναι οι αριθμοί; Διάφορες δυνατές απαντήσεις.

Το πρόβλημα της ύπαρξης των αφηρημένων οντοτήτων.

Το πρόβλημα του απείρου. (και η ύπαρξη του θεού).

2. *Ιδιότητες:* τι είναι οι ιδιότητες; Νομιναλισμός και ρεαλισμός. Το πρόβλημα των καθόλου όντων.

Καθέκαστα και καθόλου όντα. Αρχές εξατομίκευσης.

A. Δύο καθέκαστα δεν μπορούν να είναι στον ίδιο τόπο κατά τον ίδιο χρόνο.

B. Ένα καθέκαστο δεν μπορεί είναι σε δυο διαφορετικούς τόπους κατά τον ίδιο χρόνο.

Τα καθόλου όντα δεν ικανοποιούν αυτές τις αρχές.

Ποια είναι η σχέση μεταξύ καθεκάστων και καθόλου όντων. (Χρειάζονται και τα δύο για να έχουμε ένα γεγονός). Μέθεξη και πραγμάτωση.

Αριστοτέλης εναντίον Πλάτωνος. (in re/ ante rem)

Ιδιότητες και σχέσεις. (σχεσιακά καθόλου)

Χρειάζεται να δεχθούμε την ύπαρξη ιδιοτήτων;

3. *Αιτιότητα*: σε τι συνίσταται η σχέση αιτίας αποτελέσματος; Τι σημαίνει ότι το α είναι η αιτία του β; Κλασικές προσεγγίσεις.

4. *Νόμοι της φύσης*.

5. *Η σχέση νου-σώματος*

6. *Η φύση του χρόνου*.

7. *Η προσωπική ταυτότητα*.

8. *Το πρόβλημα της ελεύθερης βούλησης και ο ντετερμινισμός*.

9. *Δυνατότητα και αναγκαιότητα*.

10. *Το πρόβλημα της ύπαρξης του εξωτερικού κόσμου (ρεαλισμός)*.

11. *Η ύπαρξη του Θεού*.

12. *Ουσιοκρατία*.

Γιατί η μεταφυσική έχει σημασία;

Οντολογική οικονομία ή οντολογικός πληθωρισμός;

Ποιες είναι οι βασικές οντότητες που υπάρχουν στον κόσμο;

Η κατανόηση της βαθύτερης δομής του κόσμου.

Ο εμπειρισμός ως κριτική της μεταφυσικής.

Ο ρασιοναλισμός και η a priori θεμελίωση μεταφυσικών αρχών.

Η εξηγητική ισχύς ως κριτήριο αποδοχής οντοτήτων.

Η εξηγητική ισχύς ως κριτήριο επιλογής μεταξύ αντιπάλων μεταφυσικών συστημάτων.

Μεταφυσική και επιστήμη.

Μέθοδοι της μεταφυσικής.

1. *Ανάλυση της γλώσσας*. Το τι υπάρχει προκύπτει μέσω της ανάλυσης της γλώσσας και της κατανόησης των βασικών της κατηγοριών.

Παράδειγμα: από τα κατηγορήματα στις ιδιότητες και από τα ονόματα στα αντικείμενα.

Ο Σωκράτης είναι σοφός

Ο Πλάτων είναι σοφός.

Ο Σωκράτης και ο Πλάτων ανήκουν στο σύνολο των σοφών ανθρώπων.

Αλλά

Η σοφία είναι αρετή.

2. *Ανάλυση του όντος*: τι είδους όντα πρέπει να αποδεχθούμε ώστε να εξηγήσουμε τον κόσμο;

Παράδειγμα: το ένα πάνω από τα πολλά. Πρέπει να αποδεχθούμε την ύπαρξη ιδιοτήτων για να εξηγήσουμε τι κοινό έχουν πολλά όμοια αντικείμενα, πχ. Ένα κόκκινο τριαντάφυλλο και μια παπαρούνα.

3. *Υπερβατολογική ανάλυση*: τι δομή πρέπει να έχει ο κόσμος ώστε να είναι γνώσιμος;

Γνωσιολογία.

Τι είναι η γνώση;

Θεωρίες δικαιολόγησης των πεποιθήσεων. Θεμελιοκρατία και συνεκτικισμός.

Γνώση και κανονιστικότητα.

Είναι δυνατή η γνώση; Το πρόβλημα του σκεπτικισμού.

Το καρτεσιανό κληροδότημα: νεότερη γνωσιολογία. Το πρόγραμμα της καθαρής έρευνας.

Είναι η ανασκευή του σκεπτικισμού όρος ύπαρξης της γνωσιολογίας;

Η νατουραλιστική στροφή.

Γνωσιολογία και εμπειρικές επιστήμες.

Μέθοδοι γνώσης

Γνώση ανεξάρτητα από την εμπειρία.

Ρασιοναλισμός και εμπειρισμός